

Veilige Kerk in de PKN kerken van Hendrik-Ido-Ambacht

Voorwoord

De PKN kerken in Hendrik-Ido-Ambacht hebben in november 2023 de commissie Veilige Kerk ingesteld om te komen tot een protocol voor het aanstellen van vertrouwenspersonen. De commissie heeft naar aanleiding van de bestaande aanbevelingen onderstaand document opgesteld. Dit document bestaat uit de volgende onderdelen:

1. Informatie over achtergrond en context voor kerkelijke gemeente/kerkplek waar vertrouwenspersonen¹ worden aangesteld.
2. Aanstelling en inzet van vertrouwenspersonen.
3. Het profiel en de taken van de vertrouwenspersoon.
4. Meldprotocol als handreiking voor vertrouwenspersonen bij melding.
5. Modelovereenkomst van opdracht m.b.t. vertrouwenspersoon.
6. VOG (Verklaring Omtrent Gedrag)

1. Informatie: achtergrond en context

De Protestantse Kerk in Nederland wil een veilige kerk zijn; een plaats waar mensen in vrijheid en vertrouwen samenkomen om hun geloof gestalte te geven. Dat betekent een gemeenschap zonder (seksueel) grensoverschrijdend gedrag, intimidatie of dreiging.

Het (blijven) werken aan een veilige gemeenschap of kerkplek is een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Dat houdt in dat de leden elkaar met respect behandelen, dat degenen die speciale taken en opdrachten (ambten) vervullen, zich bewust zijn van hun positie en onderkennen dat machtsverschillen in de omgang met anderen een rol kunnen spelen. Dat geldt voor zowel professionals als vrijwilligers.

De kerkenraad van elke gemeente of kerkplek dient zich bewust te zijn van het feit dat een veilige kerk vraagt om plaatselijk beleid en uitvoering daarvan in de praktijk. Een belangrijk element is werk maken van preventie. Dat bestaat uit: doordacht vrijwilligersbeleid, de aanstelling van - bij voorkeur twee - (gemeente)vertrouwenspersonen in een kerkplek of (ring van) gemeente(n) en de introductie van de VOG¹.

De landelijke kerk biedt een aantal handreikingen aan ter ondersteuning van effectief preventiebeleid. Zoals ook dit document dat gaat over vertrouwenspersonen.

¹ De introductie van de VOG voor pastorale professionals en vrijwilligers die met bepaalde groepen werken, is door de generale synode in november 2019 aanvaard. De VOG is conform de kerkorde met ingang van 1 juli 2025 verplicht voor medewerkers en vrijwilligers van gemeenten binnen de Protestantsekerk.

2. Over aanstelling en inzet van vertrouwenspersonen

Het is van belang dat vertrouwenspersonen bekend zijn met de gemeente of kerkplek, zodat ze weten hoe het kerkelijk leven in elkaar steekt. Ze behoren niet (meer) tot de kring van kerkenraad en/of taakdragers, zodat ze vrij en onafhankelijk kunnen handelen. Dat komt hun betrouwbaarheid voor kerkleden die contact willen zoeken ten goede. Dienstdoende predikanten komen daarom niet in aanmerking voor deze functie. Sommige kerkleden zijn door hun professe extra bekend met het thema 'sociale veiligheid', zoals mensen in het onderwijs, de zorg of andere vormen van dienstverlening. Dat kan een voordeel zijn.

Vertrouwenspersonen werken in opdracht van, maar niet namens, de (algemene) kerkenraad. Zij kunnen dan ook onafhankelijk van de (algemene) kerkenraad handelen.

De (algemene) kerkenraad voert een transparante wervings- en selectieprocedure voor deze functie. Vervolgens wordt een overeenkomst van opdracht voor deze vrijwilligerstaak afgesloten (zie model onder 5). Daarnaast worden afspraken gemaakt over op declaratiebasis te vergoeden kosten, zoals reis- en trainingskosten.

De vertrouwenspersonen verklaren zich door de acceptatie van hun functie akkoord met de inhoud van de gedragscode² en overhandigen bij de start van hun werk een VOG aan de (algemene)kerkenraad.

In de regel zijn er twee vertrouwenspersonen, een vrouw en een man. Gemeenteleden hebben dan een keuze wie ze willen benaderen en de vertrouwenspersonen zelf hebben iemand om mee te overleggen en samen te werken. De vertrouwenspersonen werken met het meldprotocol (zie onder 4) en volgen, waar nodig, de beschikbare handreikingen zoals het Protocol voor gemeenten die worden geconfronteerd met (seksueel) misbruik in pastorale en gezagsrelaties³. Gemeenteleden kunnen bij vertrouwenspersonen terecht met hun verhaal, vragen, vermoedens en meldingen. Afhankelijk van de situatie kan de vertrouwenspersoon verwijzen en de melder bijstaan in gesprekken met anderen en bij aangiftes en klachtenprocedures. Zij doen niet aan waarheidsvinding en gaan niet zelf op onderzoek uit. De vertrouwenspersonen zijn geen therapeut, mediator, pastoraal medewerker of advocaat. Zij staan naast het gemeentelid dat zich bij hen meldt, hebben een luisterende taak en ondersteunen de betreffende persoon. Vertrouwenspersonen kunnen bij vermoedens van misbruik binnen de gemeente ook zelf proactief iemand benaderen.

Vertrouwenspersonen vragen in de gemeente op beleids- en uitvoerend niveau met regelmaat aandacht voor preventie tegen grensoverschrijdend gedrag en zijn alert op de uitvoering van het beleid van de kerkenraad op dit terrein.

²Zie 'gedragscode voor vrijwilligers in het kader van werken aan een veilige gemeente' op www.hervormdambacht.nl en bijlage 2

³ Dit protocol is onder meer te vinden op <http://www.smpr.nl/>. Dit meldpunt seksueel misbruik in de kerk is een samenwerkingsverband van negen kerkgenootschappen, waaronder de Protestantse Kerk in Nederland.

3. Profiel en taken van de vertrouwenspersonen

Bij het profiel van een vertrouwenspersoon spelen de volgende elementen een rol:

Kennis en vaardigheden:

- hbo of wo werk- en denkniveau.
- professionele gespreksvaardigheden.
- verplicht tot geheimhouding (net als ambtsdrager), ook tegen de melder over eventuele andere casuïstiek.
- in staat te bepalen wanneer de grenzen van de eigen taak bereikt zijn en te kunnen doorverwijzen.
- aantoonbare kennis van de problematiek van machtsmisbruik (na volgen van scholing).
- kennis van de sociale kaart, waaronder Meldpunt SMPR, Veilig Thuis, procedure bij de politie.
- kennis van de kerk (cultuur en structuur).

Persoonlijke kenmerken:

- lid van de Protestantse Kerk in Nederland.
- communicatief vaardig.
- integere en evenwichtige persoonlijkheid.
- luisterende en respectvolle houding.
- empathisch vermogen.
- betrouwbaar.
- onbevooroordeeld, open en neutraal.
- inzicht in eigen handelen en reflectief.
- kan flexibel inspelen op wisselende situaties.
- kan grenzen stellen aan wat een ander mag verwachten en kan verwachtingen hanteren.

De taken van de vertrouwenspersoon richten zich op volgende aspecten:

Voorlichting en preventie:

- zichtbaar zijn in de gemeente (middels kerkblad en website) en voor taak- en ambtsdragers van de gemeenten.
- aanjager zijn van het gesprek over 'veilige gemeente' op verschillende niveaus van het kerkenwerk.

Signaleren:

- alert zijn op en goed luisteren naar signalen uit de gemeenten van mogelijk misbruik/grensoverschrijdend gedrag.
- eerste aanspreekpunt en luisterende steun voor mensen uit de gemeenten die in vertrouwen iets kwijt willen over wat nu speelt of in het verleden heeft afgespeeld aan grensoverschrijdend gedrag.
- meedenken met de melder over eventuele aangiftes of klachtenprocedures en de melder daarin begeleiden.
- op verzoek en met instemming van de melder deze in bijzondere omstandigheden vertegenwoordigen.
- melders en anderen adviseren over mogelijke vervolgtrajecten.
- handelen volgens de protocollen en advies vragen bij het Meldpunt SMPR.
- zo nodig wijzen op pastorale, psychologische, maatschappelijke (Veilig Thuis, Slachtofferhulp, Bureau Jeugdzorg, plaatselijk maatschappelijk werk) kerkelijke (kerkelijk meldpunt SMPR) of juridische hulp (bijv. advocaat via Langzs).

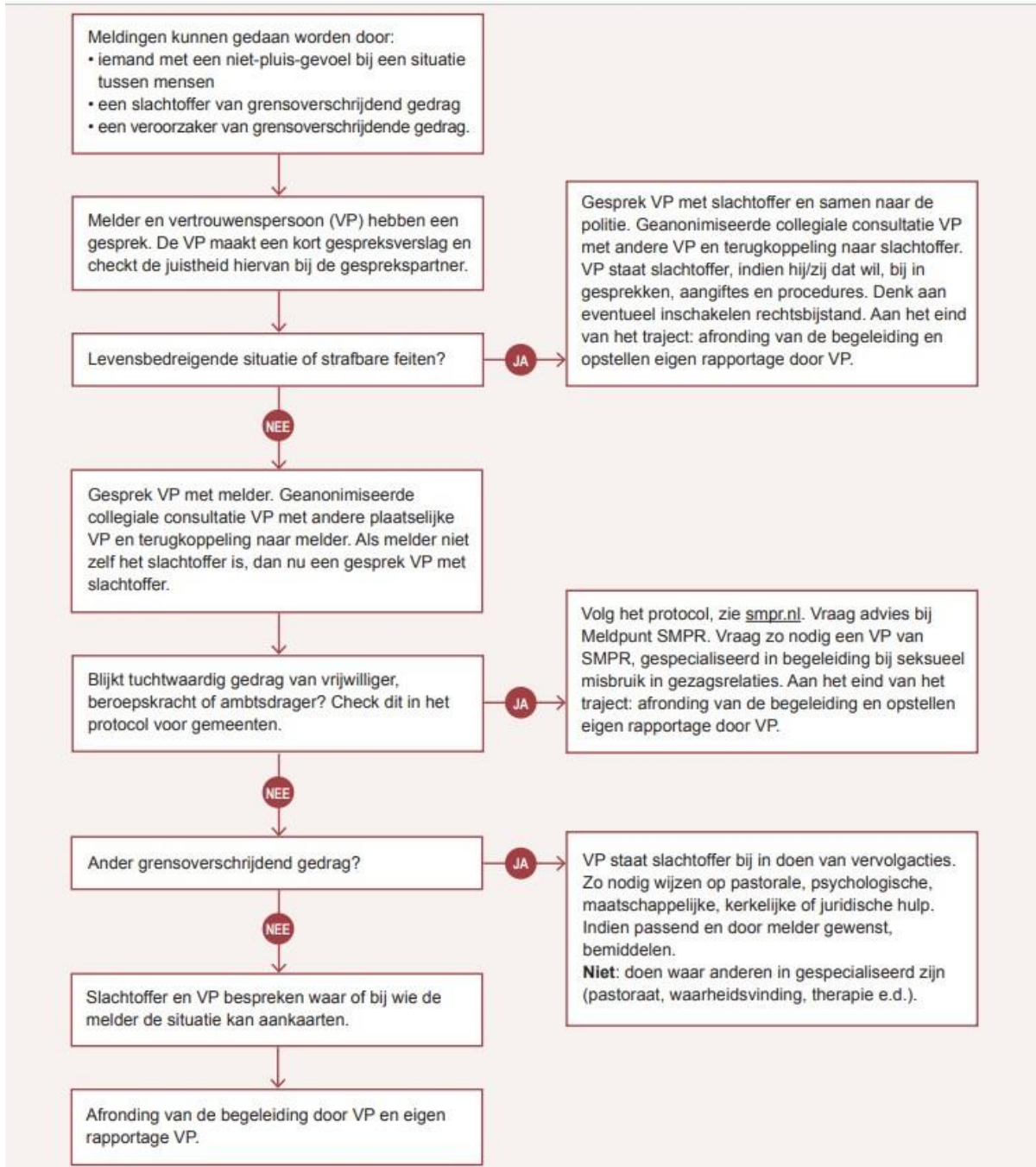
Persoonlijke ontwikkeling en beleidsontwikkeling:

- volgen van relevante cursussen, bijwonen van (regionale) intervisiebijeenkomsten, studiedagen en vergelijkbare bijeenkomsten.
- bijhouden van een persoonlijke registratie.
- vanuit deze registratie jaarlijks rapporteren aan de kerkenraad waarbij omstandigheden en personen onherkenbaar zijn en waarbij de rapportage is voorzien van een analyse en zo nodig beleidsaanbevelingen.

4. Meldprotocol als handreiking voor vertrouwenspersonen bij een melding van grensoverschrijdend gedrag

Hieronder wordt beschreven hoe een vertrouwenspersoon met een melding kan omgaan:

Mogelijke signalen die kunnen wijzen op grensoverschrijdend gedrag (wees zorgvuldig, niet alles duidt op grensoverschrijdend gedrag):

- iemand wil niet meer met een activiteit meedoen en wil niet aangeven waarom.
- iemand wil niet meer met een persoon te maken hebben en wil niet aangeven waarom.
- iemand krijgt erg veel aandacht van iemand met een specifieke taak in de gemeente.
- iemand zondert zich regelmatig af met een ander gemeentelid.
- iemand wil graag alleen de crèche of een andere kinder- of jeugdactiviteit leiden.
- iemand praat vaak over onderwerpen die met seks te maken hebben.

Belangrijk is in ieder geval om naar je intuïtie te luisteren. Heb je twijfels, spreek die dan uit.

5. Modelovereenkomst van opdracht m.b.t. vertrouwenspersoon

De Protestantse Kerk in Nederland wil een veilige kerk zijn; een plaats waar mensen in vrijheid en vertrouwen samenkomen om hun geloof gestalte te geven. Onze gemeenschap onderschrijft dit uitgangspunt. Daarom heeft de (algemene) kerkenraad preventiebeleid in het kader van 'veilige gemeente' opgesteld. Tot dit beleid behoort het aanstellen van vertrouwenspersonen.

1. De [vul in: naam gemeente/kerkplek] verklaart hierbij dat ze voor haar gemeenschap de volgende persoon als vertrouwenspersoon heeft aangesteld en dat ze zal voldoen aan alle daaruit vloeiende verplichtingen, zoals vastgesteld in de regelgeving van de Protestantse Kerk.
2. Als vertrouwenspersoon wordt aangesteld [vul in: naam en woonplaats].
3. De vertrouwenspersoon verklaart dat zij/hij als vertrouwenspersoon wil optreden overeenkomstig de aanwijzingen in het profiel van de vertrouwenspersoon.
4. De vertrouwenspersoon verklaart de werkzaamheden in overleg en afstemming met de andere vertrouwenspersoon te verrichten met wie dezelfde overeenkomst van opdracht is aangegaan.
5. De vertrouwenspersoon verklaart hierbij geheim te houden alle zaken die haar/hem in de uitoefening van de taak ter kennis komen en een vertrouwelijk karakter dragen. De vertrouwenspersoon heeft een geheimhoudingsplicht overeenkomstig de kerkorde (ord. 4-2), met inachtneming van de wettelijke kaders van de Nederlandse overheid.
6. De kerkenraad communiceert over de aanwezigheid en bereikbaarheid van de vertrouwenspersonen met regelmaat via kerkblad, weekbrief en/of website en biedt tevens publicatieruimte aan de vertrouwenspersoon zelf. Daarnaast is er ruimte voor inbreng tijdens een gemeenteavond en/of kerkelijke vergadering.
7. Eén moderamenlid is het aanspreekpunt voor de aangestelde vertrouwenspersonen. Tenminste jaarlijks is er een gesprek met de vertrouwenspersonen over hun bevindingen en aanbevelingen.
8. Elke vertrouwenspersoon wordt aangesteld voor een periode van 4 jaar⁴, met de mogelijkheid van verlenging voor 4 jaar.
9. Eenzijdige opzegging van het contract is door beide partijen mogelijk. In het geval deze overeenkomst door een van de partijen ontbonden wordt, verplicht een ieder zich om de lopende zaken af te handelen of over te dragen.
10. De door de vertrouwenspersoon gemaakte onkosten, zoals kosten voor training, reizen en contacten per telefoon of internet, vergoedt de gemeente op declaratiebasis.

... .. [vul in: plaats] [vul in: datum]

Voorzitter kerkenraad

Voorzitter college van kerkrentmeesters

Vertrouwenspersoon

⁴ Deze termijn sluit aan bij de periode die doorgaans geldt voor ambtsdragers. Desgewenst kan de (algemene) kerkenraad een hiervan afwijkende termijn bepalen.

6. VOG

Algemeen:

Een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) is een verklaring waaruit blijkt dat gedrag in het verleden geen bezwaar vormt voor het vervullen van een specifieke taak of functie in de samenleving. De aanvrager wordt gescreend op het hebben gepleegd van strafbare feiten.

VOG's zijn met name van belang voor vrijwilligers en beroepskrachten die een-op-een contacten hebben met kwetsbare groepen – zoals minderjarigen, ouderen, mensen met een verstandelijke beperking of mensen in een afhankelijkheidssituatie –, die vertrouwelijke gegevens (persoonsregistratie) verwerken of met financiën omgaan.

Een VOG geeft geen garantie dat iemand geen fout gedrag heeft vertoond of zal vertonen. Iemand kan een strafbaar feit hebben gepleegd waarvan geen aangifte is gedaan bij de politie; een VOG wordt aan ongeveer 2 op de 1000 personen geweigerd. Daarnaast geldt dat een VOG bij de betrokkenen een moment van bewustwording creëert: iemand gaat met kwetsbare mensen werken.

In april 2024 besloot de generale synode dat een VOG **per 1 juli 2025** verplicht wordt voor medewerkers en vrijwilligers van gemeenten binnen de Protestantse Kerk.

In de nieuwe generale regeling 16 (artikel 2, lid 2) staat een lijstje met personen waarvoor de VOG verplicht wordt:

- Alle ambtsdragers
- Alle anderen die namens de gemeente pastorale taken hebben
- Mensen in functies die daarmee op regelmatige basis (bege)leiding geven aan minderjarigen of kwetsbare mensen zodat een persoonlijke band kan ontstaan
- Mensen in functies waarin men herhaaldelijk als enige volwassene samen is met minderjarigen of kwetsbare mensen
- Vertrouwenspersonen als bedoeld in art. 3
- Mensen in overige functies waarbij de genoemde verklaring door de kerkenraad als zinvol preventief middel wordt geacht.

De kerkorde is duidelijk, maar geeft ook ruimte voor eigen invulling. Als er regelmatig persoonlijk contact is met één of meer kwetsbare personen, op zo'n manier dat er een persoonlijke band kan ontstaan, dan is een VOG verplicht, anders niet.

De Algemene Kerkenraad heeft een VOG-verklaring met ingang van 1 juli 2025 verplicht gesteld voor ambtsdragers, vertrouwenspersonen en die vrijwilligers die met regelmaat een één op één relatie onderhouden met minderjarigen of kwetsbare mensen.

In verband met het digitale proces, toegang door een E-herkenning niveau 2+, zal het kerkelijkbureau de VOG-verklaringen aanvragen en registreren wie een VOG-verklaring heeft kunnen laten zien. De kerkenraden (scriba) overhandigt een overzicht van mensen waar een VOG voor aangevraagd dient te worden. De volgende gegevens dienen aangeleverd te worden.

- Voorletter + achternaam
- Geboortedatum
- Een persoonlijk emailadres
- De vrijwilliger dient over een DigiD te beschikken

VOG's hoeven niet door de gemeente bewaard te worden, aangezien er geen wettelijke verplichting of kerkelijke reden voor is. Er is geen specifieke geldigheidsduur voor een VOG. Deze geeft alleen de situatie op

**Protestantse
Kerk**

het moment van afgifte weer. Wanneer iemand zijn of haar taken beëindigt en later opnieuw dezelfde of een andere taak op zich neemt, dient er een nieuwe VOG aangevraagd te worden. Dit geldt ook voor ambtsdragers die herkozen worden.

**Protestantse
Kerk**

Bijlage 1

Gebruikte afkortingen in Concept Veilige Gemeente (Eerst benoemd als Concept Vertrouwenspersoon)

GCKO Generale College voor de KerkOrde

LANGZS Landelijk AdvocatenNetwerk Gewelds- en ZedenSlachtoffers

PKN Protestantse Kerk in Nederland

SMPR Seksueel Misbruik in Pastorale Relaties

VOG Verklaring Omtrent het Gedrag waaruit blijkt dat gedrag in het verleden geen bezwaar vormt voor het vervullen van een specifieke taak of functie in de samenleving

VP Vertrouwens Persoon

Bijlage 2

Gedragscode voor vrijwilligers in het kader van werken aan een veilige gemeente

Vooraf

Een gedragscode wordt ingesteld door een kerkenraad/de leiding van een kerkplek als onderdeel van preventiebeleid rond 'veilige gemeente'. Wanneer een gemeente of een groep binnen de gemeente of kerkplek, bijvoorbeeld het jeugdwerk, omgangsregels met elkaar wil afspreken, staat het hun vrij dit aanvullend op de gedragscode te doen.

Gedragscode

De Protestantse Kerk in Nederland wil een veilige kerk zijn, een plaats waar mensen in vrijheid en vertrouwen samenkomen om hun geloof gestalte te geven. Als Hervormde Gemeente in Hendrik-Ido-Ambacht onderschrijven wij dit en daarom gebruiken wij onderstaande gedragscode voor vrijwilligers.

Voor een veilige gemeente zijn we samen verantwoordelijk. Met elkaar spreken we daarom deze gedragscode af. Voor iedereen binnen en buiten onze eigen gemeenschap zijn we hierop aanspreekbaar.

Deze gedragscode is opgesteld ter bescherming van alle leden van de kerk en dus ook ter bescherming van de vrijwilligers zelf.

Deze gedragscode geldt voor alle vrijwilligers op elk terrein van het kerkenwerk.

Deze gedragscode wordt bij de benoeming of aanstelling aan de vrijwilliger overhandigd en met haar/hem besproken. De vrijwilliger wordt tevens geïnformeerd over het beleid veilige gemeente.

De vrijwilliger verklaart zich door de acceptatie van de taak c.q. functie akkoord met de inhoud van de gedragscode vrijwilligers en het beleid veilige gemeente.¹

¹ De gedragscode vrijwilligers hoeft niet te worden ondertekend. Het is belangrijk om de gedragscode en het beleid met elkaar te (blijven) bespreken om zo te werken aan bewustwording.

1. Veilige omgeving

We werken samen aan een omgeving en een sfeer waarbinnen iedereen zich veilig en gerespecteerd voelt en vrijuit het geloof kan beleven.

2. Respect

We respecteren elkaar en anderen. We benaderen de ander niet op een manier die haar of hem in waardigheid en integriteit aantast. Dit geldt in het bijzonder voor minderjarigen en andere kwetsbaren. Extra zorgvuldig zijn we bij pastorale en diaconale contacten, omdat we weten dat machtsverschillen hier een rol kunnen spelen.

3. Geheimhouding

We gaan zorgvuldig om met vertrouwelijke (waaronder persoonlijke) informatie of gegevens van anderen, waaronder alles waarop onze geheimhoudingsplicht betrekking heeft.

4. Persoonlijke integriteit

We respecteren de rechten van de ander. We berokkenen de ander geen schade. We gebruiken geen fysiek of mentaal geweld.

5. Lichamelijke integriteit

We respecteren elkaars lichamelijke integriteit. We zijn terughoudend in fysiek contact.

6. Privacy

We respecteren de privacy van de ander.

7. Taalgebruik

Ons taalgebruik is respectvol. We stellen geen ongepaste vragen en maken geen ongewenste (seksueel getinte) opmerkingen over het persoonlijk leven of uiterlijk van de ander.

We praten met respect over de ander, ook via de sociale media. Ook wanneer de ander niet aanwezig is. We roddelen niet en maken geen beschadigende grappen of opmerkingen over anderen.

8. Financiële belangen

We vermijden elke vorm van belangenverstrengeling, in het bijzonder op financieel terrein. Met giften gaan we zorgvuldig om, zowel bij het aannemen als bij het doorgeven.

9. Seksueel misbruik

We volgen in geval van (seksueel) misbruik door vrijwilligers of beroepskrachten, of bij vermoedens daarvan, het *Protocol voor gemeenten die geconfronteerd worden met (seksueel) misbruik in pastorale en gezagsrelaties*. Onder seksueel misbruik wordt verstaan: iedere vorm van grensoverschrijdend gedrag, misbruik van macht of vertrouwen, waarbij een machtsverschil of een afhankelijkheidsrelatie bestaat tussen de benadeelde en de beschuldigde, waarbij de beschuldigde een vrijwilliger of beroepskracht binnen de Protestantse Kerk in Nederland is. Alle seksuele handelingen, contacten en relaties tussen een vrijwilliger en een minderjarige zijn onder geen beding geoorloofd en worden beschouwd als seksueel misbruik.²

**Protestantse
Kerk**

10. Een cultuur van openheid

We zetten ons in om samen te werken aan een cultuur van openheid. Dat draagt bij aan de gemeente als een veilige omgeving. We zijn alert en spreken elkaar aan wanneer we signalen opvangen of situaties van ongewenst gedrag meemaken.

Wanneer we aarzelen over de aanvaardbaarheid van gedrag van onszelf of een ander, kunnen we contact zoeken met een van de vertrouwenspersonen.

De gedragscode en beleid veilige gemeente is besproken met de vrijwilliger en gepubliceerd en ter inzage op de website van de Hervormde Gemeente Hendrik-Ido-Ambacht:

www.hervormdambacht.nl

² De definitie van misbruik van een pastorale relatie of gezagsrelatie staat beschreven in Generale Regeling 11. Kerkelijke rechtspraak, artikel 17 lid 1 van de kerkorde van de Protestantse Kerk in Nederland.